

Strandlinjer - exkursion 13 augusti 2005

En lördag eftermiddag i augusti samlades vi några stycken JAGS:are för att lyssna på vad Olle Olofsson hade att berätta om strandlinjer, innan vi skulle bege oss ut på studiebesök i naturen. Extra roligt var det, att två av våra nya medlemmar från 2004 Anders Andersson från Östhammar och Gullan Forsman från Täby kunde delta.

Det var först på 1800-talet som man fick klart för sig, att det rått istider, och att dessa givit spår. 1897 beskrev Gunnar Andersson en stor issjö, som han kallade Centraljämtska issjön. Denna fick sin slutliga beskrivning och revidering av Gustaf Frödin, som beskrev den som ett jättestort isdämt vatten, som bredde ut sig över Åredalen och Kallsjöns dalgång, in över Härjedalen och som upptog Storsjöområdet ända fram till en isbarriär i Stugutrakten. 1954 fann Gustaf Frödin ett tappningsställe vid Locknesjön, men han hittade även flera olika strandlinjer efter denna stora issjö. Jan Lundkvist är den geolog idag, som vet mest om issjöar och strandlinjer. Han är i några fall helt överens med Frödin. Olle berättade att Jan Lundkvist har skrivit en lång artikel i Jämten 1984 om Centraljämtska issjön, och den, som vill studera fenomenen närmare, rekommenderas läsa den artikeln. Just Storsjön är intressant, för där låg en stor dödispropp, vars smältvatten sipprade in i isen och luckrade upp den mer och mer. Till slut fann vattnet ett utlopp vid Locknesjön, som beskrivits ovan. Kalspolade hållar vid Forsaån visar, att där tappades en del av Centraljämtska issjön ut.

Det finns strandlinjer på 425, 410 och 360 meters nivå, vilket visar, att vattnet legat stilla vissa år och sedan sjunkit. Vid stranden har grus samlats och bildat terrasser.

Vi skulle besöka 410 och 360 metersnivån. Först ut var Ladängen eller skogen bredvid, där mountainbikeåkarna cyklar. Tänk, där har man gått med hunden så ofta och inte haft en aning om den fina strandlinje, som man faktiskt kunde se och följa en bit ända bort till nya vägen upp till motionsspåren på Frösön.

Nästa anhalt var Hov ute vid Frösö kyrka. "Där ligger ett av de märkligaste geologiska minnesmärkena i Jämtland enligt Gustaf Frödin," sade Olle Olofsson och pekade på vallen. Vi föll väl inte direkt in i Frödins entusiasm, man är väl hemmablind. Men det var mycket intressant att se spåren, som Olle visade oss i en skogsdunge, en öppen liten bit av en grusvall, som vittnar om en strand för länge sedan.

Vi hade tur med vädret och kunde sitta i solen och fika på en vikingagravhögd, medan vi beundrade den vackra utsikten över Oviksfjällen, som man aldrig kan se sig mätt på. Där vi satt, tänkte vi, att Frösön är allt en enastående intressant ö, rik på historiska minnen, sällsynta växter och geologiska sevärdheter!

Sista besöket blev i Sandviken. Redan på Vallsundsbron kunde man se en terrasslinje uppe skogen alldeles ovanför Sandvikens campingplats. Det var ganska brant att gå upp till 360 metersnivån. Men upp kom vi och kunde begrunda, att ända dit upp hade sjön nått och lämnat spår efter sig. Man måste beundra de geologer, som kunnat tyda naturen och ge en beskrivning av händelseförloppen.

Och vi beundrade också Olle Olofsson och tackade honom så hemskt mycket för att han letat reda på strandlinjerna åt oss och pratade så att man förstod! För det är inte så lätt det här med Centraljämtska issjön.

(Lilian Jakobsson)